

การศึกษาความรู้และเจตคติของพยาบาลประจำการ
ต่อการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ
ในโรงพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร

นาวาอากาศตรีหญิง วิลาวรรณ ศรีงาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

คณะพยาบาลศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-371-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF KNOWLEDGE AND ATTITUDE
OF STAFF NURSES TOWARD NURSING CARE
OF TRANSPLANT PATIENTS IN HOSPITALS,
BANGKOK METROPOLITAN AREA

Sqn. Ldr. Wilawan Sri-ngam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for The Degree of Master of Nursing

Faculty of Nursing

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-371-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาความรู้และเจตคติของพยาบาลประจำการ
ต่อการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ ในโรงพยาบาล
เขตกรุงเทพมหานคร

โดย

นาวาอากาศตรีหญิง วิลาวรรณ ศรีงาม

คณะ

พยาบาลศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น.ต.ต.หญิง นวงเพ็ญ ชนหะปราณ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น.ต.ต.หญิง นวงเพ็ญ ชนหะปราณ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ปุระนโชติ)

วิลาวรรณ ศรีงาม, นาวาอากาศตรีหญิง : การศึกษาความรู้และ เจตคติของพยาบาล
ประจำการตอการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะในโรงพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร
(A STUDY OF KNOWLEDGE AND ATTITUDE OF STAFF NURSES TOWARD NURSING
CARE OF TRANSPLANT PATIENTS IN HOSPITALS, BANGKOK METROPOLITAN AREA)
อ. ศึกษาระดับปริญญาโท : ศศ.คร.พ.ต.ต.หญิง พวงเพ็ญ ชูหมื่นไพร, 219 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และ เจตคติของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาล
เขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ จำแนกตามการได้รับการอบรม
ประสบการณ์และ แผนกที่ปฏิบัติงาน ตัวอย่างประชากร คือ พยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการ
การเปลี่ยนอวัยวะตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 222 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบ
ความตรงตามเนื้อหาและความเที่ยงภายใน ผลการวิจัยมีดังนี้

ความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะของพยาบาลประจำการอยู่ในระดับปานกลาง
และมีเจตคติทางบวก ส่วนความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ และ เจตคติตอการพยาบาล
ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะของพยาบาลประจำการ จำแนกตามประสบการณ์ในการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ
และ แผนกที่ปฏิบัติงาน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณา
เป็นรายคานของแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่ามีความแตกต่างคานการประเมินผู้บริจาคอวัยวะ โดยพยาบาล
ที่ปฏิบัติงานหออภิบาลผู้ป่วยหนัก มีความรู้มากกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานหอผู้ป่วยหลังผ่าตัด และ คานความรู้
เรื่องการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ คานร่างกายก่อนและหลังผ่าตัด พยาบาลที่ปฏิบัติงาน
หออภิบาลผู้ป่วยหนัก และ พยาบาลที่ปฏิบัติงานหอผู้ป่วยหลังผ่าตัด มีความรู้มากกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงาน
ห้องผ่าตัด เมื่อจำแนกตามการได้รับการอบรมคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ
ของพยาบาลประจำการที่ได้รับการอบรมเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ สูงกว่าพยาบาลประจำการ
ที่ไม่ได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเจตคตินั้นไม่มีความแตกต่าง

เมื่อพิจารณาเป็นรายคาน พบว่า พยาบาลที่ไม่ได้รับการอบรม มีเจตคติดีกว่าพยาบาล
ที่ได้รับการอบรมในเรื่องความพอใจในบริการที่รัฐจัดให้แก่ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ พยาบาลห้องผ่าตัด
มีเจตคติดีกว่าพยาบาลหออภิบาลผู้ป่วยหนัก และ พยาบาลหอผู้ป่วยหลังผ่าตัด ในคานการบำรุงรักษาอวัยวะ
ส่วนคานการให้การพยาบาลผู้ป่วยที่เปลี่ยนอวัยวะ พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานหอผู้ป่วยหลังผ่าตัดมีเจตคติ
ดีกว่าพยาบาลห้องผ่าตัด

คณะ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครหลวง
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C386236 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION
KEY WORD: : KNOWLEDGE/ATTITUDE/ORGAN TRANSPLANT

WILAWAN SRI-NGAM, SQUADRON LEADER : A STUDY OF KNOWLEDGE AND
ATTITUDE OF STAFF NURSES TOWARD NURSING CARE OF TRANSPLANT PATIENTS
IN HOSPITALS, BANGKOK METROPOLITAN AREA. THESIS ADVISOR :
ASSIST. PROF. POLICE MAJOR PAUNGPHEN CHOONHAPRAN, Ph.D. 219 pp.
ISBN 974-584-371-7

The objective of this research was to study knowledge and attitude of staff nurses toward nursing care of transplant patients in Hospitals Bangkok Metropolitan Area. The subjects were classified according to their training, experience and work place.

Two hundred and twenty-two staff nurses with atleast one year caring experience of organ transplant patient were selected for this study. Research instrument was tested for content vailidity and internal reliability. Major findings were as follow :

Nurses' knowledge of nursing care of transplant patients were at moderate level and the attitude were positive. There were no statistical significant difference at .05 level between knowledge of experienced nurses and less experienced nurses. But when compared by patients' unit, intensive care nurses had more knowledge than post-operative unit nurses. Intensive care nurses and post-operative nurses had more knowledge concerning pre and post-operative care than operating room nurses. Trained nurses had higher knowledge score than untrained nurses at .05 level. But their attitude were not different.

Consideration nurses's attitude toward government service for transplant patients untrained nurses had better attitude than trained nurses. Specify in organ maintainance, operating room nurses had better attitude than intensive nurses and post operative nurses. Moreover post-operative nurses had better attitude than operating room nurses in nursing care of transplant patients.

คณะ วิทยาศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พ.ต.ต.หญิง พวงเพ็ญ ชุณหะวัณ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องและให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณ ปฐมโชติ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติ รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โททกานนท์ ที่คอยกระตุ้นและให้กำลังใจตลอดมา และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 11 ท่าน ที่กรุณาตรวจและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าพยาบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ผู้ตรวจการ หัวหน้าตึก โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลตำรวจ และโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดสอบเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนพยาบาลประจำการทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้รับการอุดหนุนบางส่วนจาก บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ. ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน และขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน คุณแม่ คุณน้า พี่และน้อง ๆ ทุกท่านที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

วิลาวรรณ ศรีงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	7
ปัญหาของการวิจัย.....	8
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	15
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	17
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติ.....	19
ความหมายของทัศนคติหรือเจตคติและองค์ประกอบของเจตคติ.....	22
การสร้าง การเปลี่ยนแปลง และการวัดเจตคติ.....	25
การวัดเจตคติของพยาบาลเกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ.....	30
ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ.....	35
การเปลี่ยนอวัยวะ.....	35
ประวัติการเปลี่ยนอวัยวะ.....	36
คุณสมบัติของผู้ที่จะเปลี่ยนอวัยวะและตำแหน่งที่เปลี่ยน.....	39
การประเมินผู้บริจาคอวัยวะ.....	43
การขอให้บริจาคอวัยวะ.....	48

	หน้า
การประเมินความเข้ากันได้ของเนื้อเยื่อ.....	55
การจัดการกับอวัยวะที่ได้รับบริจาค.....	55
ปัญหาทางด้านจริยธรรมกับการปลูกถ่ายอวัยวะ.....	59
การประสานงานการเปลี่ยนอวัยวะ.....	61
การพัฒนาบทบาทของพยาบาลผู้ประสานงานการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ..	61
บทบาทของผู้ประสานงานในกระบวนการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ.....	63
การปฏิบัติการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ..	71
การให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะด้านร่างกายก่อนและหลัง	
ผ่าตัด.....	72
การพยาบาลผู้ป่วยก่อนผ่าตัดเปลี่ยนไต.....	72
การพยาบาลผู้ป่วยก่อนผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ.....	72
การสังเกตภาวะแทรกซ้อนหลังเปลี่ยนอวัยวะ.....	87
การสังเกตอาการปฏิเสธอวัยวะหลังผ่าตัด.....	88
การให้ยากดภูมิคุ้มกันและการสังเกตอาการข้างเคียง.....	90
ยาที่มีผลต่อปฏิกิริยาของยา cyclosporine.....	92
การให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะทางด้านจิตสังคมก่อนและหลัง	
ผ่าตัด.....	95
การให้การศึกษากับผู้ป่วยที่เปลี่ยนอวัยวะก่อนและหลังผ่าตัด.....	103
การสอนผู้ป่วยเปลี่ยนไตก่อนกลับบ้าน.....	108
การสอนผู้ป่วยเปลี่ยนหัวใจก่อนกลับบ้าน.....	109
ความสัมพันธ์ของการอบรมต่อความรู้และเจตคติของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วย	
เปลี่ยนอวัยวะ.....	110
บทบาทของพยาบาลในแผนกหออภิบาลผู้ป่วยหนัก แผนกห้องผ่าตัด	
และแผนกหลังผ่าตัดเกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ.....	111
ลักษณะการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก แผนกผ่าตัดและแผนก	
ผู้ป่วยหลังผ่าตัด.....	113

	หน้า
ความสัมพันธ์ของประสบการณ์ในการทำงานกับความรู้และเจตคติในการ	
ดูแลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ.....	114
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	114
3 วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	121
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	121
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	124
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	129
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	144
สรุปผลการวิจัย.....	145
อภิปรายผลการวิจัย.....	148
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	160
รายการอ้างอิง.....	165
ภาคผนวก.....	176
ประวัติผู้เขียน.....	219

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คุณสมบัตินของผู้ที่จะเปลี่ยนอวัยวะและตำแหน่งที่เปลี่ยน.....	39
2	หลักการดูแลผู้บริจาคอวัยวะ.....	74
3	การให้การพยาบาลผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปลี่ยนไต.....	76
4	การพยาบาลผู้ป่วยที่เปลี่ยนหัวใจหลังผ่าตัด.....	80
5	ภาวะแทรกซ้อนหลังเปลี่ยนอวัยวะ.....	87
6	ยาที่มีผลต่อปฏิกิริยาของยา cyclosporine.....	93
7	การวินิจฉัยการพยาบาลและการพยาบาลทางจิตสังคม.....	100
8	แสดงจำนวนประชากรและตัวอย่างประชากร จำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน...	124
9	จำนวนและร้อยละของพยาบาลประจำการ จำแนกตามโรงพยาบาล อายุ วุฒิทางการศึกษาพยาบาล สถานสมรส ประสบการณ์ในการพยาบาล ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ แผนกที่ปฏิบัติงาน และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับ การพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ.....	132
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้เรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะของพยาบาลประจำการเป็นรายด้าน	134
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อการพยาบาลผู้ป่วย เปลี่ยนอวัยวะของพยาบาลประจำการจำแนกเป็นรายด้าน.....	135
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ เป็นรายด้าน จำแนกตามการได้รับการอบรมของพยาบาลประจำการ.....	136
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนของเจตคติต่อการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยน อวัยวะเป็นรายด้านจำแนกตามการได้รับการอบรมเรื่องการพยาบาล ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะของพยาบาลประจำการ.....	138
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยน อวัยวะเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยน อวัยวะของพยาบาลประจำการ.....	139

15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยน อวัยวะเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ ของพยาบาลประจำการ.....	140
16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยน อวัยวะเป็นรายด้าน จำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงานของพยาบาล ประจำการ.....	141
17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ เป็นรายด้าน จำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการ.....	143
18	ตารางจำแนกเนื้อหารายชื่อ	182
19	แสดงรายละเอียดของจำนวนแบบสอบถามความรู้เรื่องการพยาบาล ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะในแต่ละเรื่อง.....	183
20	ดัชนีแสดงคุณภาพของแบบสอบถามความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ จำนวน 40 ข้อ.....	184
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติต่อการพยาบาล ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ ของพยาบาลประจำการจำแนกเป็นรายชื่อ.....	195

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	18